

GLEDALIŠKI LIST

Narodnega gledališča v Ljubljani

1942-XX--43-XXI

DRAMA

11

GIOVANNI CENZATO:

ZALJUBLJENA ŽENA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI
1942-XX. 43-XXI. DRAMA Štev. 1

GIOVANNI CENZATO:
ZALJUBLJENA ŽENA

PREMIERA 23. JANUARJA 1943-XXI

Sedaj, ko imamo možnost, da поблиže gledamo sodobno italijansko dramsko produkcijo, ugotovimo prav lahko nek poseben preokret in svojevrstno smer, ki jo hodi večina sodobnih italijanskih dramatikov.

Znana so nam imena Nicodemi, Braces, Praga, katerih dela so šla tudi preko naših odrov, in katerih značilnost je bil verizem, ki je prevzel tudi način igranja in režije. Bile so to drame z močnimi teatralnimi poudarki.

Potem je stopil na prvo mesto Pirandello, ki je s svojimi svojevrstnimi komadij izzval včasih zmajevanje z glavami, večinoma pa si je znal dobiti zvestih pristašev in oboževalcev.

Zdi se mi, da je bil baš Pirandello oni, ki je zasukal krmilo in okrenil smer tja, kamor vleče sodobna dramatika v Italiji. Vse tisto hrupno, teatralno je prišlo ob renome in danes italijanski pisci ne pišejo več drame, ki bi bila v prejšnjem stilu. — Njih snovi so vzete iz najvsakdanjčjšega življenja, nimajo nič posebnosti, njihovi junaki so običajno najnavadnejši ljudje sredi najnavadnejšega življenja. Saj je prav za prav res: li ni že goli fakt, da človek živi, da se giblje v družbi, da ima odnošaje na desno in na levo snov za dramo, za igro življenja — za komedijo? — Saj sleherni od nas doživlja svojo življenjsko komedijo in nikakor niso za to potrebni rekviziti: strup, pištole, samomorilci in morilke. Ne, komedija, ki nam jo piše življenje, je prav tako lahko mogočna in silna — brez dvoma pa nas pregnete in naredi iz nas drugega človeka. Boljšega?

Slabšega? To ni važno. Važno je le, da vemo, da take stvari obstojajo.

*

V razmeroma kratkem razdobju imamo priliko spoznati se s tretjim delom sodobnih italijanskih dramatikov. Kot prvo delo so bila Oxilie »Z Bogom — mlada leta«, nato Gherardijeva komedija »O, ta mladina« in sedaj predstavimo Cenzatovo »Zaljubljeno ženo«. Značilnost vseh treh leži v zdravem optimizmu, v globoki zvezi z lepoto in vrednostjo življenja, v rahlem namigu v ono, kar bi skoraj lahko imenovali »savoir vivre«, kot so ga poznali francoski moralisti.

*

Snov, ki jo določi Cenzato za vsebino svoje komedije, je neznatna. Je trikot moža, žene in ljubice. Vendar glavna oseba, gonilno pero vsega je, ne kakor bi človek pričakoval, ljubosumnost, temveč nasprotno — ljubezen. Ljubeča žena, ki ve za prestopke svojega moža, ga premaga in pridobi nazaj brez scen in histeričnih napadov, brez očitkov in ločitve zakona. — Ima pa zaveznika. Ta zaveznik je proti svoji volji njen lastni mož, odnosno njegova slaba vest. — Kako vse drugače bi se razvijala igra, če bi Serena planila in pričela z očitki. Tako pa se zadovolji z zavestjo: »Jaz vem! Vse vem in trpim.«

*

Zaljubljena žena, utegne zgolj z ljubeznijo ravnati in osvajati. To je njeno orožje, edino sredstvo, ki ga lahko uspešno uporablja.

Tako tudi Serena, ki pravi: »Če bi ti bila pokazala svojo bolečino in razočaranje, kaj bi bila s tem dosegla? Pomagala bi samo njej in danes bi bil položaj obrnjen: izgubil ne bi ti nje, pač pa jaz tebe, kajti s scenami, vpitjem in solzami bi te bila dolgočasila. In gorje ženi, ki postane dolgočasna. To je mnogo hujše, kot če postane grda, o, mnogo hujše! Če bi spregovorila, bi te navedla na pot laži. Edini dobiček od tega bi bil, da bi sama vzpodbujala tvojo gorečnost do boja, v katerem bi s svojo zvijačnostjo prišel do lahke zmage nad mojo neizkušenostjo ...

Lahko bi šla svojo pot. Namesto tega pa sem rajši tako rekoč

služila vajini ljubezni. Ne veš, kaj sem pretrpela. Kako hudo je skrivati resnično bolečino. To je bilo junaštvo, ki sem ga izvršila ne iz ženskega ponosa, temveč iz svetega egoizma žene: iz čustva, da hranim, kar je moje, samo moje, pridobljeno s čistostjo, z žrtvovanjem cveta svoje lepote in mladosti...

... Me ženske lahko damo brez ljubezni vse: mladost, lepoto, le bolečine ne. Bolečina je presveta, da bi jo darovale komu, ki je ni vreden. Danes ti jo dajem v zameno za tvojo. Taka je povest moje zmage! ...»

*

Giovanni Cenzato je v Italiji znan in mnogo igran dramatik. Ljubi tihe in nežne prizore in tudi njegovi junaki in junakinje niso hrupni — zamišljeni so in ljubeznivi. — Posebno slovi avtor kot pisatelj dialektičnih komadov, s katerimi žanje prav posebne uspehe. Žal nam zaradi lokalnega kolorita niso dostopni.

Ob njegovem vstopu v naše gledališče mu želimo uspeha in dobrodošlico njegovemu komadu. Ost.

Fr. L.: Čista ljubezen do Talije

Pred leti smo imeli premiero »Hamleta«. O vsaki premieri vemo le nekaj, namreč to, da v naprej o njenem uspehu nič ne vemo. Kadar koli so gledališki ljudje trdno pričakovali uspeha, je bilo občinstvo zelo hladno, kritika pa precej vroča. Nasprotno pa smo imeli skoro vedno uspeh takrat, ko ga ni nihče pričakoval.

Pred takratno premiero »Hamleta« pa gledališki ljudje niso imeli še nobene sodbe glede uspeha: vsak je skusil na lastni koži, kako trd oreh taremo in nihče ni vedel, če ga s pridom do jedra utaremo.

Nervoznost v gledališču je rastla iz dneva v dan, nervozen je bil Hamlet, Ofelija, Polonij, kralj s kraljico, Rozenkranc z Gildensternom, celo burkeža grobarja niti v tistem grobu nista ostala mirna. Tudi avtor Shakespeare ni bil miren.

Tak nemir je za gledališko predstavo vedno dobro znamenje in revna tista predstava, ki ga ni doživela še pred svojim rojstvom.

Prišel je torej dan premiere, napočil je dan »boja z drakonom«, kakor bi rekel Koseski. In boj smo končali z lepo zmago. Drakonu Shakespeareu smo posekali vseh devetero glav.

In tisti mah je Shakespeare na novo zaživel med gledalci in igralci! Občinstvo navdušeno, kritika pohvalna, igralci zadovoljni. Zadovoljen je bil tudi ravnatelj, režiser in avtor Shakespeare, kar se pri takem starem klasiku redko kdaj dogaja.

V takih trenutkih smo srečni že zategadelj, ker upamo, da smo se približali velikim srečnim narodom, ki jim je prava umetnost lahko dostopna in vsakdanja potreba.

Pri takih mislih me zasači v kavarni gospod, o katerem sem vedel, da je dopisnik te in one revije ter da je že marsikaj napisal. Prisede k moji mizi in nato reče:

»Saj dovolite? Zelo rad bi z vami govoril.«

Premišljal sem, ali mu morda nisem kaj dolžan, toda kmalu me potolaži z besedami:

»Sinoči sem bil pri ‚Hamletu‘.«

Mislil sem si:

»Bog ti daj srečo, samo mene ne mori s tem!«

Toda sosed že nadaljuje:

»Presneto, to vam je ptič ta Shakespeare. Več kot tristo let v grobu in še vedno moderen.«

Pokimal sem mu brez besede, ker se mi je zdel odveč vsak odgovor na njegovo modro ugotovitev. Zato pa je on nadaljeval:

»Veste, začel bom pisati gledališke ocene za našo revijo in zato bi se rad pogovoril s kakim gledališkim človekom o predstavi, da bi izvedel kaj zanimivega izza kulis.«

Sedaj se je vrstil na njegov razgovor takole.

»Hamlet mi je bil najbolj všeč. Koliko truda, preden se igralec nauči tako težko vlogo!«

»Saj je bil dober, nič ne rečem, toda Hamlet je kraljevič in mislec. To dvoje pa mora igralec spretno spojiti v eno.«

»Imate prav, tega naš Hamlet ni storil, temveč nahrulil je vsakega, kogar je srečal, kot kak preobiesten študent.«

Sva že vkup, si mislim. On pa nadaljuje:

»Pač pa je bila Ofelija očarljiva.«

»Da, toda v blazni sceni ni prepričala in tudi njena obleka ni bila primerna.«

»Obleka tudi meni ni bila všeč, tista slavna blazna scena mi je bila pa naravnost odvratna, pač nimamo še igralko za tako težke naloge.«

Le žvrgoli, ščinkavec, si mislim. On pa res:

»Zelo me je zabaval Polonij, to vam je komik brez primere.«

»Že, toda Polonij je prvi komornik in Ofelijin oče. Tedaj mora kazati igralec tudi nekaj dostojanstva in ugleda v tej vlogi.«

»To ste mi pa kar z jezika sneli. Naš Polonij tega ni razumel. Bil je pajac in je igral za galerijo. Toda Klavdij je bil dostojanstven kralj.«

»No, da, recimo. Toda v molitvi mora pokazati vsega človeka in mora v občinstvu vzbujati sočutje in grozo.«

»Da, da, natančno tako, ta je pa samo deklamiral.«

Ko še ni pogodil, da si ga hočem privoščiti, je nadaljeval:

»Kraljici pa ni kaj ogovarjati, bila je res imenitna.«

»Imenitna, da, toda vprašanje je v tem, kdaj naj ta kraljica in mati pokaže, da se čuti krivo.«

»Vidite no, res je. Ta igralka bi pa najrajši do konca igre ostala nedolžna. Tudi njena obleka mi ni bila všeč. Rozenkranc in Gildenstern sta pa že bila napravljena po okusu tiste dobe.«

»Natančno, toda pokazati bi morala malo več, da sta predstavnika dvorne intrige in da sta spletkarja po poklicu.«

»Da, da, tako sta se pa sprehajala po odru, da nisi vedel, po čemu je sploh napisal avtor ti dve osebi. Horacij mi je bil že bolj všeč.«

»Horacij je Rimljan in ne spada v to okolico, saj je edini Hamletov duševni sorodnik.«

»Res je, ta pa je bil samo izlikan kavalir.«

Ko še nekaj časa govoriva, mi končno reče:

»Čudovita je grobarska scena. Tu se vidi Shakespeareov strahotni humor. Bil je to najboljši prizor vse igre.«

»Ne bi rekel. Grobarska scena je izrazita režiserjeva scena, to se pravi, od režiserja je odvisno, ali se občinstvo pri njej

zabava ali pa ga je groza. Pri nas so tiste mrtvaške glave in steklenica vzbujale le bučen smeh.»

»Glejte si no, ta občutek sem imel tudi jaz. Potem pa tisto koketiranje z galerijo, to bi morala kritika že davno odpraviti, če že režiser nima čuta zato. In ti režiserji sploh! Naloga kritike je, da ne uči samo igralcev, temveč da daje napotke tudi režiserju. Zato se bo v bodoče bolj pazilo na vse te zadeve. Kot prvo svojih nalog smatram, da osvetlim vso to zakulisno navlako. Večjo pažnjo bi moralj posvetiti tudi izberi iger. Kaj vse moramo pri nas požirati! Naša kritika se bo v bodoče dotaknila tudi tega vprašanja, nič se ne bojte! Nadalje je treba poskrbeti za svež naraščaj, toda gledališka vrata so mu zaprta. Zakaj to, se sprašujemo. Imam znanko krasne postave in lepe zunanosti. Zna vso Ofelijo na pamet in bi jo šla drage volje igrat brez šepetalca in honorarja. In sem zadnjič vašemu ravnatelju to samo mimogrede omenil. Zaničljivo se je namrdnil in ni odgovoril niti besede. To je žalitev naraščaja. V bodoče se bo naša kritika bavila tudi z gledališkim vodstvom in bo zastavila vse svoje sile, da prerešeta tudi to kočljivo vprašanje. Kar povejte jim to! Mi se ne strašimo nobenega truda, kadar gre za tako vzvišeno stvar kot je naša Talija. In še to jim povejte: gledaliških spletk mora biti konec!«

Rekši razburjeno odvihra.

Teden dni pozneje smo brali kritiko o »Hamletu«. In je še dolgo pisal ocene o naših predstavah. Njegova znanka ni stopila na deske našega odra.

Zdaj ne piše več ocen.

Fr. L.:

Mili psiček

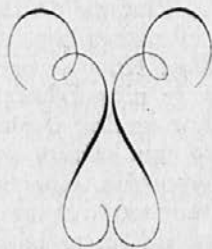
Zadnjič me sreča Nace Kapelj in mi žalostno prikima ter reče: »Beseda pes, mi hodi po glavi. Naš narod jo ima v rabi prav rad. N. pr. »Ni vreden, da ga pes povoha« — »Ni, da bi ga za psom vrgel« — »Mara zate, toliko, kot pes za česen« — »Kje je tisti pes, ki bi moje dolgove požrl« — »Godi se mu po pasje«. — »Na psa je prišel«. — Pes je domača žival, ki čuva hišo. Mnogo

vrst jih imamo, za različno uporabo so, toda nisem še slišal o psu, ki bi storil toliko zmešnjave kot to presneto ščene, ki ga nam je poslala naša teta. Zdaj pa najprej o teti. Upokojena poštarica je na deželi, velika prijateljica živali; tudi živali so njeni prijatelji, ker se jim nikjer ne bi moglo tako dobro goditi kot pri njej. Ona je proglasila sveto načelo: »Žival naj pogine naravne smrti.« Posledice tega načela je na njenem dvorišču natančno opaziti: kokoši šepajo, petelin je na eno oko slep, psica ima revmo. Večina kokoši pogine res naravne smrti; najbližji lisici ni treba posebno daleč na lov.

Zdaj pa o moji gospodinji. Ima sinčka edinčka in si redno beli glavo, kaj bi se mu dalo še kupiti in nabaviti. Edinček je edini otrok v hiši. Treba mu je družbe. Povabijo zato včasih sosedne otrok, da se skupaj igrajo. Takrat grem jaz po navadi na sprehod, da jih ne motim. Gospodinja se domisli, da bi bilo dobro, če bi imel edinček tudi psička za družbo in varstvo. Piše torej teti, naj ji pošlje takega in takega psa. Od tega dne je zavladalo v hiši nestrpno pričakovanje. Kdor je prišel domov je takoj vprašal: »Kje je pes? Ali ga še ni?« Edinček se ga je veselil kakor Miklavža, odrasli pa kakor kakšne eksotične živali, ki je niso še nikoli videli. Pripravili so mu košaro, mehko postlano, da ne bi zabavljaj in dobil celo domotožja. Končno pripeljejo pseto v hišo. Z njim vred je prispelo tudi tetino pismo, v katerem nas vse roti, naj bomo prijazni z njim, da se bo lahko udomačil; nadalje, da je dober čuvaj in vaje otrok, saj je med njimi zrastel. Navajen je na dobro *zabeljeno* hrano in *vsak dan* mesa. Prve dni, da bo sicer kazal znake domotožja, kar je zelo naravno, da pa v naši bližini stanuje visokošolka iz tetinih krajev in bi ga utegnila potolažiti, ker se poznata s psom. Ko pridem domov in zagledam psa, nehote pogledam gospodinjo, v njenih očeh pa je bila skrita tiha prošnja, naj ne zabavljaj čez psa, če me je razočaral. To pa že moram reči, da takega eksemplarja pokaženega in popačenega psa zlepa še nisem videl: ta pasji zmazek je imel najmanj kakih sedem očetov zelo različnih pasem in zato ne zasluži, da bi ga na dolgo opisoval. V glavo bi navsezadnje še bil podoben psu, v životu pa že bolj malo, rep je imel podganji, značaj pa popolnoma

drugačen, kot ga imej pravi pes. Prve pol ure, ko je bil v hiši, je šavsnil v roko sinčka edinčka, nato jo je od hiše pobrisal in si privoščil dve uri sprehoda. Kot otrokov družabnik in hišni čuvaj se torej ni posebno izkazal. Vendar pa je bil točno doma, ko je zazvonilo poldan, iz česar bi sklepali, da je vaje reda. Govejo juho je povohal, nato jo pa s taco prevrnil, najbrže je bil *boljše vaje*. Sicer pa je bil dobrega srca in je puščal v hišo vsakega, posebno sumljivi brezposelniki so mu bili pri srcu. Redno je obljubljal hišnega gospodarja, ko je prihajal iz službe domov.

(Dalje prihodnjič.)

Lastnik in izdajatelj: Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani. Predstavnik:
Oton Zupančič. Urednik: Fr. Lipah. Za upravo: Ivan Jerman Tiskarna
Makso Hrovatin. Vsi v Ljubljani.

LA MOGLIE INNAMORATA

COMMEDIA IN TRE ATTI DI GIOVANNI CENZATO.

TRADUZIONE DI S. SAMEC.

Regista: PROF. O. ŠEST

Serena	M. Danilo
Elena	V. Juvanova
Anna	Nablocka
Alice	I. Boltarjeva
Fabrizio	Nakrst
Agno	Gregorin
Antonelli	Brezigar
Contini	Peček
Un cameriere	Tomažič

Gli abbigliamenti della signora Juvanova dalla Casa di confezione Danica Ravnikar

I vestiti della sig-a Mira Danilo sono eseguiti dal Salone moda

»Vera«, Nebotičnik 6. — Le stoffe: Avšič, Prešernova ulica. —

I cappelli: Mimi Sark, Palazzo Banca di credito.

La pelliccia per la sig-a Juvan — ditta Rot, Mestni trg

La cassa si apre alle ore 17 **Inizio della rappresentazione alle ore 17.30**
Fine dello spettacolo alle ore 19.30

Platea:	I. fila	Lit. 18'—
	II.-III. "	" 16'—
	IV.-VI. "	" 14'—
	VII.-IX. "	" 14'—
	X.-XI. "	" 12'—
	XII.-XIII. "	" 10'—
Balcone:	I. "	" 12'—
	II. "	" 10'—
Palchi:	platea (4 persone)	Lit. 64'—
	I. piano	" 72'—

	balcone	Lit. 44'—
Posti aggiunti nei palchi:		
	platea	" 14'—
	I. piano	" 14'—
	balcone	" 10'—
Galleria I. fila		" 7'—
II.-III. "		" 6'—
Ingresso in galleria		1.50
Ingresso per gli studenti		2'—

I biglietti si vendono alla cassa diurna del Teatro dell'Opera dalle 10.30 alle 12.30
dalle 16, alle 18, e alla cassa del Teatro drammatico mezz'ora prima dell'inizio
rappresentazioni. Le tasse sono comprese.

ZALJUBLJENA ŽENA

KOMEDIJA V TREH DEJANJIH.

SPISAL GIOVANNI CENZATO.

PREVEL: S. SAMEC.

Režiser: PROF. O. ŠEST

Serena	M. Danilova
Helena	V. Juvanova
Ana	Nablocka
Alice	I. Boltarjeva
Fabrizio	Nakrst
Agno	Gregorin
Antonelli	Brezigar
Contini	Peček
Natakar	Tomažič

Toilete gospe Vide Juvanove je izdelal atelier Danica Ravnikar.

— Toaleta gospe Mire Danilove je izdelal modni salon »Vera«, Nebotičnik 6. — Blago: Avšič, Prešernova ulica. — Klobuki: Mimi Sark, Palača Kreditne banke.

Krznno ge V. Juvanova dala na razpolago trvdka Rot, Mestni trg

Blagajna se odpre ob 17

Začetek ob 17:30

Konec ob 19:30

Parter:	Sedeži I. vrste	Lit. 18'—	balkonske (4 osebe)	44'—
	" II.-III. vrste	16'—	Dodatni ložni sedeži: v parterju	14'—
	" IV.-VI.	14'—	" v I. redu	14'—
	" VII.-IX.	14'—	" balkonski	10'—
	" X.-XI.	12'—	Galerija: Sedeži I. vrste	7'—
	" XII.-XIII.	10'—	" II.	6'—
Balkon:	Sedeži I. vrste	12'—	" III.	5'—
	" II.	10'—	Galerijsko stojnice	1'50
Leže v	parterju (4 osebe)	64'—	Dijaško	2'—
" v	I. redu (4 osebe)	72'—		

Vstopnice so v predprodaji pri dnevni blagajni v opernem gledališču od 10.30 do 12.30 od 16. do 18. ure, in pri blagajni v drami pol ure pred pričetkom predstave. Takse so vračunane.

